

Datu bāzu izvērtēšana

Publicēts: 13.05.2021.

Vadlīnijas iestādēm valsts informācijas sistēmās esošo elektronisko datu izvērtēšanai, atlasei un nodošanai glabāšanai Latvijas Nacionālajā arhīvā.

Datu bāzu izvērtēšana ir sarežģīta problēma, kurai nav vienota pieeja. Izvērtējot starptautiski pielietojamo praksi, Latvijas Nacionālais arhīvs rekomendē šādas vadlīnijas datu bāzu datu izvērtēšanai, atlasei un nodošanai glabāšanā.

Izvērtēšanu sāk ar dokumentu lietu identificēšanu datu bāzēs. Viens dokuments ir viena datu ievade gadījums par kādu objektu ar visām vērtībām, vai viens vaicājuma rezultāts.

Piemērs: Jānis Bērziņš reģistrēja Ford Focus 01.01.2000 ar numura zīmi DT 123 Lietas un sērijas: visi datu ievades vai vaicājumu gadījumi.

Piemērs: Visa informācija par visu personu reģistrētajām automašīnām, ieskaitot marku un modeli, reģistrācijas gadu, numura zīmēm utt.

Lietām, konsultējoties ar Latvijas Nacionālo arhīvu, nosaka glabāšanas termiņus.

Lemjot par datu nodošanu valsts glabāšanā, ņem vērā, ka datu bāzēs informācija par objektiem, "lietās" tiek nemitīgi papildināta.

Piemērs: par 01.01.2000. reģistrēto Ford Focus ar numura zīmi DT 123 ik gadus tiek ievadītā informācija par tehniskās apskates veikšanu, apdrošināšanu utt.

Lai nepieņemtu datus ar vienu un to pašu informāciju, valsts glabāšanā nodod datus par tiem objektiem, par kuriem informācija vairs netiks papildināta, t.i., "lieta" kā tas ir analogijā ar papīra dokumentiem, ir slēgta.

Piemērs: Valsts glabāšanā nodod datus par visām automašīnām, kuras ir izslēgtas no transporta līdzekļu reģistra, piem.2013. gadā.

Nodošanas termiņš valsts glabāšanā- 5 gadu laikā kopš lietas slēgšanas.

Piemērs: datus par visām automašīnām, kuras ir izslēgtas no transporta līdzekļu reģistra 2013. gadā, nodod valsts glabāšanā līdz 2018. gada 31. decembrim.

Nodamo datu formāti: XML vai CSV. Ieteicamais- SIARD2.

Datu autentiskuma un juridiskā spēka nodrošināšana Datu bāzēs, kurās netiek izmantots drošs elektroniskais paraksts un ir svarīga dokumentu juridiskā spēka nodrošināšana, datus ieteicams nodot vairākās datnēs. Vienu- ar ģenerētām jaucējvērtībām (Hash), otru- ar jaucējvērtībām un drošu elektronisko parakstu. Līdzīgi sagatavo datus ar auditācijas pierakstiem par lietotāju darbībām datu bāzēs.

Datu sagatavošana nodošanai izvēlētajos formātos. Veidojot vaicājumus un sagatavojot datus eksportam jāņem vērā, ka atsevišķos gadījumos var būt lietderīgi nodot nevis detalizētus, bet kopsavilkuma datus.

Piemērs: nodot datus par valsts pensijas izmaksu vienā gadā, nevis katrā mēnesī, jo pensijas mēneša izmaksas aprēķinu nosaka normatīvajos aktos un tas katru mēnesi ir vienāds.

Tāpat ne visi dati par attiecīgo objektu ir ar arhīvisku vērtību vai arī citā informācijas sistēmā tie ir pilnīgāki. Piemēram, tā kā dati par darbā notikušajiem nelaimes gadījumiem ir pilnīgāki Valsts darba inspekcijas integrētajā informācijas sistēmā, no Sociālās apdrošināšanas informācijas sistēmas šis datus nenodod.

Lai noskaidrotu, kuriem datiem ir arhīviska vērtība, pirms datus sagatavošanas nodošanai Latvijas Nacionālajam arhīvam saskaņošanai iesniedz datu grupu un/vai arī visu datu atribūtu sarakstu. Ja nepieciešams, datu atribūtiem sagatavo organizācijas vadītāja vai likvidatora, maksātnespējas administratora parakstītu datu atribūtu skaidrojumu.

Lēmumu par nododamo datu apjomu saskaņo ar Arhīvu, ņemot vērā nododamās informācijas apjomu un arī organizācijas kapacitāti sagatavot nepieciešamos datus.

Datus ieteicams eksportēt vienā datnē par vairākiem objektiem, nevis katram objektam sagatavot datus atsevišķā datnē.

Piemērs: *vienā datnē sagatavo datus par visām automašīnām, kuras izslēgtas no reģistra 2013. gadā.*

Riki datu bāzu arhivēšanai (SIARD2 u.c.) <http://www.database-preservation.com/>

<https://www.arhivi.gov.lv/lv/datu-bazu-izvertesana>